

10. Хіля А.В. Організація навчально-виховного процесу початкової школи в умовах інклюзивної освіти: законодавчий аспект / А.В. Хіля // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць. – Випуск 1.43 (93). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2013. – Т. 1. – С. 219-223.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Ткачук Марина, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: Л.В. Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THE USE OF VISUAL AIDS IN THE EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Tkachuk Marina, bachelor`s student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розглянуто ефективність використання засобів зорової наочності на уроках в інклюзивному класі початкової школи. Проаналізовано класифікації та особливості застосування наочних посібників під час освітнього процесу. Здійснено спробу розкрити потенціал зображувальних елементів як засобу соціалізації молодших школярів та дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: інклюзивна освіта, зорова наочність, пізнання, освітній процес, ефективність, психофізичний розвиток.

Abstract. The article considers the effectiveness of the use of visual aids in lessons in an inclusive classroom in primary school. Analyzes of classifications and features of application of visual aids during educational process are analyzed. An attempt was made to reveal the potential of pictorial elements as a means of socialization of primary school children and children with special educational.

Key words: inclusive education, visual clarity, knowledge, educational process, effectiveness, mental development.

Під час реформування освіти в Україні з'явилося відносно нове поняття «інклюзія», яка передбачає навчання всіх учнів в одному класному колективі, не дивлячись на їх фізичні, психічні, інтелектуальні та інші особливості. Важливо розуміти переваги такої освіти, адже це цілком дозволяє приймати і розуміти тих дітей, які не схожі на інших. Як результат такої співпраці – діти з особливими освітніми потребами набувають соціальної компетентності, демонструють швидкий інтелектуальний розвиток. Інклюзія також необхідна звичайним школярам, які вчаться сприймати та допомагати дітям з особливими освітніми потребами [1]. Таким чином, у суспільстві з'являються люди з особливостями психофізичного розвитку, які будуть жити звичайним життям, а також діти, котрі вмітимуть толерантно ставитися до них.

Від дітей з особливими освітніми потребами навчальний процес вимагає великих зусиль, проте якщо вони прагнуть пізнавати щось нове та готові витрачати багато сил, то таке середовище принесе тільки задоволення, позитивні емоції та бажання здобувати знання. Варто пам'ятати та про роль батьків у даному процесі, адже саме вони наголошують на правилах поведінки, розповідають про умови знаходження дитини з ООП у класному колективі, підтримують їх у всіх досягненнях, незалежно від рівня.

У сучасних умовах важливо створити не лише умови для вільного переміщення дітей з особливостями психофізичного розвитку, але й залучати їх до гри та освітнього процесу в цілому, розвивати моторику, зір, мовлення та інше. Для реалізації даної мети, вчитель в інклюзивному класі застосовує значну кількість засобів зорової наочності, адже це вагома складова уроку, яка робить його різнобарвним, цікавим, захоплюючим та створює емоційне налаштування на пізнання нового. Також вона допомагає збільшити словниковий запас учнів, розвивати зв'язне мовлення та інші процеси.

У процесі вибору посібників з образотворчого мистецтва для уроку вчитель обов'язково враховує мету, якої прагне досягнути на кінець уроку. Саме тому, варто розуміти які існують види зорової наочності та на якому етапі їх ефективніше застосувати. Розглянемо класифікацію із поділом на три групи:

- 1) площинні (карти, таблиці, схеми, ілюстрації, статичні плакати);
- 2) об'ємні (муляжі, макети);
- 3) комбіновані (тематичні дошки, динамічні плакати).

Вважаємо за необхідне вказати на ще одну класифікацію, автор якої виділяє також три групи засобів зорової наочності:

- 1) предметні:
 - об'єкти, що оточують нас (шкільне обладнання, меблі тощо);
 - дари природи (дерева, кущі, ягоди, плоди);
 - спеціальні предмети (геометричні фігури, рахівниця)
 - трафарети різноманітних об'єктів.
- 2) ілюстровані:
 - предметні малюнки;
 - таблиці-карти;
 - схеми;
 - репродукції картин.
- 3) технічні:
 - візуальні (презентації, моделі та муляжі у 3D вигляді);
 - аудіовізуальні (кінофільми, мультфільми) [7, с. 243-246].

Варто зазначити, що використовуючи будь-який вид зорової наочності в інклюзивному класі, вчитель повинен дотримуватися загальноприйнятих вимог, враховуючи особливості перцептивної діяльності дітей з ООП:

- 1) Застосовуючи образотворчі посібники під час фронтального показу, обов'язково звертати увагу на їх розміри, які дозволять учням побачити інформацію, яку ми хочемо передати, а також врахувати освітлення та ракурс у якому представляємо зображення.

2) Підбираючи наочні засоби до уроку, необхідно пам'ятати про недоліки перцепції дітей, адже їм важко зосередити увагу на багатьох предметах, швидко змінюючи види діяльності. Саме тому, у процесі роботи із наочністю діти з особливостями психофізичного розвитку вимагають тривалішого споглядання об'єкта та на відповідній відстані від очей.

3) У дітей з ООП значно звужене поле перцепції, тому демонструючи об'єкт, вчитель повинен враховувати той факт, що вони можуть помічати лише певні складові, або зовсім їх не бачити на даному зображенні. Для уникнення вказаної помилки необхідно супроводжувати демонстрацію словесними методами, щоб дитина могла скласти цілісну систему уявлень про об'єкт, що спостерігає, а також зображення не повинно містити зайвих елементів, які відволікатимуть від зосередження на головному.

4) Проведення роботи з наочними засобами вимагає від учителя контролю за сприйняттям нового матеріалу, доповнення іншими методами роботи та корекції діяльності щодо виконання завдань, пов'язаних із зображенням, адже діти з ООП проявляють у своїй роботі несамостійність, невміння організуватися, демонструють надлишкові рухи через те, що їм важко самостійно обрати шлях для досягнення певної мети, який в результаті дасть ефективне засвоєння знань.

Варто наголосити, що педагог зобов'язаний застосовувати в інклюзивному класі певний об'єм наочних посібників, адже це полегшує явище сприймання навчального матеріалу в цілому, сприяє ефективному запам'ятовуванню, стимулює розвиток психологічних процесів. Причиною тому слугує наочно-образне мислення, яке активізується під час сприйняття зоровими аналізаторами нової інформації [5, с. 465-469].

При роботі із засобами зорової наочності на уроці в інклюзивному класі важливо пам'ятати основні відмінності та особливості. Перш за все, вчитель зобов'язаний:

- зважати на роль наочності у процесі вирішення навчальних завдань;
- розуміти багатофункціональність зорових засобів;
- використовуючи наочні посібники, передбачати правильність формування в учнів понять та уявлень про вивчений об'єкт;
- враховувати вікові та психологічні особливості молодших школярів;
- готувати наочність, яка міститиме яскравий та цікавий зміст;
- пам'ятати про помірне використання наочних посібників;
- підбирати ті засоби зорової наочності, які ґрунтуватимуться на раніше засвоєних знаннях із метою накопичення нових;
- мати на увазі, що наочність слугує для учнів стимулом для ефективного процесу пізнання, а не лише пасивним спогляданням;
- враховуючи швидко втомлюваність дітей з особливими освітніми потребами, обирати оптимальну кількість засобів наочності для пояснення навчального матеріалу [4, с. 88-93].

Отже, проаналізувавши класифікації та основні вимоги щодо засобів зорової наочності, ми можемо стверджувати, що вони дозволяють сформувати у дітей з різними порушеннями зв'язок між предметом, який вони спостерігають

та навчальним матеріалом, який подає вчитель для запам'ятовування, активізують їх діяльність, допомагають зацікавити та зробити дитину невід'ємною складовою освітнього процесу, розвивають комунікацію, фізичні можливості та психологічні процеси.

Таким чином, у процесі навчання дітей з особливими освітніми потребами, наочні посібники створюють надзвичайні умови, в яких відбувається процес соціалізації, пізнання нового, зникають перешкоди у налагодженні взаємодії учнів в учнівському колективі та в цілому створюється позитивна атмосфера, яка сприяє ефективному засвоєнню нових знань.

Список використаних джерел

1. Василюк А. В. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / А.В.Василюк, Ю.В., Бондар, А.В.Хіля. – Вінниця, 2020. – 175 с.
2. Демченко О.П. Формування соціальної компетентності дітей з особливими потребами у процесі використання виховних ситуацій / О.П.Демченко // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова : серія 19. Корекційна педагогіка та соціальна психологія : зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – С.60-63.
3. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213.
4. Мартинчук О.В. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Теорія та методика навчання та виховання. – 2011. – Вип.29. – С.88-93.
5. Рассказова О.І. Класний колектив як осередок соціальної взаємодії учнів в умовах інклюзивного навчання / О.І. Рассказова // Педагогіка формування творчої особистості у загальноосвітній школі. – 2013. – Вип. 29. – С.465 – 471.
6. Савицький А.М. Основи використання наочності у процесі індивідуалізованого навчання дітей / А.М. Савицький // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та соціальна психологія. – 2014. – Вип.26. – С.202-209.
7. Сак Т.В. Навчальне середовище інклюзивного класу / Т.В. Сак // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та соціальна психологія. – 2012. – Вип.21. – С.243-246.
8. Хіля А.В. Організація навчально-виховного процесу початкової школи в умовах інклюзивної освіти: законодавчий аспект / А.В. Хіля // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць. – Випуск 1.43 (93). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2013. – Т. 1. – С. 219-223.
9. Швець Н. А. Вплив соціально-економічних, психолого-педагогічних чинників на забезпечення здорового способу життя в студентському середовищі / Н.А. Швець // Придніпровські соціально-гуманітарні читання, 16 травня 2014 р. – Кіровоград, 2014. – С. 81-84.

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Тополук Юлія, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Н. М. Трачук, асистент кафедри початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

THE FORMATION OF INTEREST IN LEARNING MATHEMATICS BY KIDS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT "NEW UKRAINIAN SCHOOL"

*Topolyuk Julia, bachelor`s student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)*